

POSUDEK VEDOUCÍHO BAKALÁŘSKÉ PRÁCE
Jitky Goldmannové
Praktická část
Restaurování nástěnné malby v kostele sv. Václava v Nové Vsi u Kolína
„Ruky své otevřel chudému“
Teoretická část
Retuš a její varianty jako finální krok restaurátorského zásahu
Fakulta restaurování Univerzity Pardubice
2013
Jaroslav J. Alt

Praktická část bakalářské práce

V praktické části práce se studentka věnuje restaurátorskému průzkumu a vlastnímu restaurování vybraného úseku nástěnných maleb v lodi kostela.

V úvodu lokalizuje památku, následně pak umístění vybraného úseku malby v rámci celkové malířské výzdoby interiéru lodi kostela. V údajích o památce uvádí základní data o kostele, včetně slohového zařazení. Ve stručném popisu památky charakterizuje stavbu a malovanou výzdobu lodi kostela.

V další části textu se již věnuje konkrétnímu úseku výzdoby, který byl předmětem restaurování. Uvádí autora a dataci malby, techniku a rozměry. V popisu vlastního výjevu se soustředí na kompozici a její jednotlivé prvky. Dále zmiňuje předchozí zásahy v malbě.

V následující podkapitole popisuje první části úkolu, kterým je restaurátorský průzkum. Vymezuje cíle průzkumu a seznamuje s jeho průběhem. V nedestruktivní části průzkumu vizuálně zkoumá malbu v denním rozptýleném světle, v bočním osvětlení, ve světle UV lampy a provádí pozorování a snímkování v infračervené oblasti světelného spektra. V destruktivní části průzkumu studentka odebrala 7 vzorků, které posloužily, v rámci laboratorních analýz, pro definování stratigrafie výstavby malby a identifikaci pigmentů a pojítka. V rámci průzkumu byly realizovány i zkoušky konsolidace a čištění malby. Všechny tyto úkony a zjištěné poznatky, včetně detailně rozpracovaného návrhu na restaurování, podrobně rozvádí v kapitolách 2.2.2. až 2.2.5.

Na základě výsledků průzkumu studentka vypracovala návrh na restaurování maleb, který je detailně popsán v podkapitole 6., druhé kapitoly textu.

V restaurátorské zprávě studentka popisuje jednotlivé kroky restaurátorského zásahu, včetně techniky a technologie provedení, od prekonsolidace barevné vrstvy přes čištění povrchu malby, hloubkové zpevnění omítkové vrstvy, tmelení defektů, plošné zpevnění barevné vrstvy až po retuš. V závěru uvádí seznam použitých materiálů a doporučuje režim pro zajištění optimálních podmínek dalšího uchování maleb.

Teoretická část bakalářské práce

V teoretické části práce se Jitka Goldmannová věnuje retuši jako finálnímu kroku restaurátorského zásahu, který je jedním z úkonů zajišťujících optimální kvalitu vizuální prezentace restaurovaného díla. V úvodu charakterizuje pojem retuš jako takový, dále se věnuje této problematice z hlediska historických souvislostí, tzn. z hlediska požadavků, které byly v minulosti na retuš kladeny, v rámci proměňujících se nároků na prezentaci restaurovaného historického uměleckého díla. V této souvislosti studentka hojně čerpá z odborné literatury, která se této problematice věnuje a sleduje proměnu názorů na úlohu a

možné varianty retuše od 19. století až po současnost. V podkapitole 3.3. věnuje studentka pozornost požadavkům kladeným na retuš a dále pak jejím variantám, které zohledňují přístupy akcentující na jedné straně prezentaci historické vypovídací hodnoty uměleckého díla, na druhé straně pak jeho estetické kvality. Zde se opírá o texty Rieglovy a Wirthovy v opačném názorovém spektru o Dvořákovy, Wagnerovy a Brandiho. Ze současných českých teoretiků zmiňuje úvahy Vratislava Nejedlého.

V těchto souvislostech neopomíná i současné požadavky kladené na retuš z hlediska jejich technologického provedení, kterými jsou optická stabilita, týkající se kvality pigmentů a pojítka a reverzibilita, která se týká přímo pojítka. Důležitým požadavkem, jak studentka dále zmiňuje, je snadná optická odlišitelnost retuše od malby originálu. S tímto problémem úzce souvisí i zachování autenticity originálu, kdy by retuš v žádném případě neměla zasahovat přímo do malby, aby nedošlo k optické dezinformaci, jejímž výsledkem by mohla být zkreslená vizuální informace a dezinterpretace kvality a charakteru originálního malířského projevu.

V další podkapitole studentka řeší otázku možných variant retuší vzhledem k charakteru poškození nástěnné malby. Zde uvádí typy poškození, od lokální ztráty patiny, přes lokální poškození barevné vrstvy až po její ztrátu, dále ztrátu barevné vrstvy včetně části omítkové vrstvy a ztrátu komplexního souvrství struktury nástěnné malby.

V další části práce studentka podrobně charakterizuje jednotlivé varianty retuší. Začíná typem aqua sporca, jako jednou z variant neutrální retuše, pokračuje retuší lokální, dále pak nápodobivou, kam lze řadit i *tratteggio*, kterému se věnuje velmi podrobně. Následuje tečková retuš, retuš, kterou lze aplikovat v různých polohách, od neutrální až po nápodobivou. Nakonec uvádí rekonstrukci jako možnou variantu retuše, která však není opticky odlišitelná od originálu a kterou je, z tohoto důvodu, obtížné do kategorií retuší v podstatě zařadit.

Po tomto úvodu do teoretické části práce studentka přistupuje k popisu praktických ukázek retuší, které realizovala na cvičných panelech. Na těchto panelech vytvořila technologické kopie vybraného detailu nástěnné malby obrazu, který restaurovala v rámci praktické části bakalářské práce. Detail malby a jejího potencionálního poškození byl vybrán tak, aby představoval pokud možno co největší škálu variant charakteristického poškození malby a současně zabíral partie malby rozdílného charakteru, co se týká malířského tvarosloví. Jedná se o monochromní plochu, o plošný dekor, dále pak o detail obsahující typické znaky tvarosloví secesní malby, t. j. *chiaroscuro* v kombinaci s výraznou doprovodnou linií. Technika a technologie kopie detailu malby odpovídá parametrům originální malby, které vycházejí z výsledků restaurátorského průzkumu. Studentka nejprve popisuje technologii malířského provedení kopií, následně přípravu panelů. Panelů bylo nachystáno celkem šest, pro šest možných variant retuší. Retuše byly koncipovány následovně:

- 1) imitativní forma rekonstrukce chybějící malby
- 2) imitativní forma *tratteggia*
- 3) lokální forma pevného, plošně aplikovaného tónu světlejšího odstínu
- 4) lokální forma volného, valérově rozehraného tónu světlejšího odstínu
- 5) lokální forma opticky skládané tečkované retuše
- 6) neutrální forma aquasporcky

V závěru teoretické části práce se studentka znovu vrací k teorii retuše, kdy čerpá z textů Bohuslava Slánského a Vratislava Nejedlého. Následuje seznam použité literatury a pramenů, včetně internetových zdrojů s odkazem na datum přístupnosti.

V obrazové příloze studentka předkládá základní informace o kostele sv. Václava v Nové Vsi u Kolína, včetně jeho půdorysu, s vyznačením lokace restaurovaného úseku maleb,

fotodokumentaci stavu maleb před restaurováním, jednotlivých etap průběhu restaurování, včetně restaurátorského průzkumu a stavu po restaurování. Následuje fotografická dokumentace průběhu vytváření technologických kopií vybrané partie maleb a realizace variant retuší.

V další části obrazové přílohy je ukázka variant realizovaných retuší na konkrétních restaurovaných dílech. Závěr přílohy tvoří dokumentace laboratorních analýz.

Hodnocení práce

Studentka pracovala samostatně, především v teoretické části práce značně kreativně. V praktické části předvedla schopnost provedení samostatného restaurátorského zásahu. Výsledek restaurování je zcela uspokojivý. Teoretická partie teoretické části práce je velmi dobře zpracována, u realizace jednotlivých variant retuší je znát určité váhání, které se v důsledku projevuje ne úplně precizním výsledkem. Seznam literatury je dostatečný, práce s poznámkovým aparátem výborná. Psaný projev je míře neobratný, ale dostatečně srozumitelný. Struktura práce je přehledná, metoda velmi dobrá, stanovený cíl práce byl naplněn.

Práci doporučuji k obhajobě a celkově hodnotím stupněm **velmi dobře**.

V Litomyšli dne 8. 9. 2013

Jaroslav J. Alt